

DE CANONE MISSÆ USQUE AD CONSECRATIONEM.

86. Canon, vox græca, significat regulam, et ita vocatur, quia est regula firma et invariabilis, juxta quam missa est celebranda. In quibusdam solemnitatibus pauca quidem mutantur, sed id non obstat, quominus canon regula firma dicatur respective ad alias missæ partes, quæ quotidie aut saltem sæpe mutantur. Dicitur etiam agenda aut actio, quia hic dominica sacramenta perficiuntur, unde si quid in canone mutandum aut addendum sit, in missali hæc nota *infra actionem* apponitur; item legitimum, secretum, textus canonicæ precis, et aliqui illum quandoque vocant precem aut orationem.

Canonem antiquum esse et ab omni errore purum docet Concilium Trid. (1). « Ecclesia catholica... sacrum canonem » multis ante sæculis instituit, ita ab omni errore purum, » ut nihil in eo contineatur, quod non maxime sanctitatem » ac pietatem quamdam redoleat, mentesque offerentium in » Deum erigat. » Et ibidem can. 6. « Si quis dixerit, cano- » nem missæ errores continere, ideoque abrogandum esse; » anathema sit. »

Canonem extitisse ante sæculum quintum, inde probari potest, quia in eo nulla fit memoria confessorum, quibus a sæculo quinto cultus tantum tributus est; si enim eo tempore aut postea fuisset compositus, procul dubio illustriores quidam confessores illi inserti fuissent: imo illum extitisse sæculo quarto constat ex s. Ambrosio, qui sæculo quarto vixit, et (2) plures ejus orationes refert: quinimo Vigilii Papa (3) dicit, canonem ex Apostolica traditione profectum esse (4).

Canon (5), « constat cum ex ipsis Domini verbis, tum ex

(1) Sess. 22, c. 4, de sac. m.

(2) Lib. 4, de sac. c. 5 et 6.

(3) Epist. ad Profuturum.

(4) Bened. XIV, de sac. m. sect. 1, § 211.

(5) Conc. Trid. cap. cit.

» Apostolorum traditionibus, ac sanctorum quoque Pontifi- » cum piis institutionibus. » Constat igitur: 1° ex verbis Domini seu verbis consecrationis. 2° Ex Apostolorum traditionibus: ut enim Vigilii Papa dicit, canonem ex apostolica traditione profectum esse, et juxta s. Isidorum Hispal. « Ordo missæ vel orationum, quibus oblata Deo sacrificia » consecrantur, primum a s. Petro institutus est »; sic certissime credi potest, Apostolos canonem, non quidem uti nunc est, composuisse, sed partes ejus præcipuas atque ordinem aliquem precum in ecclesiis a se fundatis instituisse; sicque s. Petrum procul dubio Romanæ Ecclesiæ reliquisse ejusmodi regulam aut canonem, quem sequentes Romani Pontifices, nonnullis adjectis, in eam formam, qua nunc est, redegerunt. 3° Ex Pontificum institutionibus: sic addidit s. Leo Magnus: *Sanctum sacrificium, immaculatam hostiam*, et s. Gregorius Magnus: *Diesque nostros in tua pace disponas* etc. prout et nomina sanctarum *Agathæ, Luciæ*, etc. Post sanctum autem Gregorium nihil amplius in canone fuisse insertum vel mutatum refert Bened. XIV (1).

Certum est canonem incipi per orationem *Te igitur*, ut patet ex missali, quod hanc orationem sub canone comprehendit: quidam autem censent eum tantum finiri ad communionem sacerdotis; communiter tamen dicitur illum desinere ad orationem dominicam exclusive (2).

87. *Te igitur*. Sacerdos ad hanc orationem manus extendit et elevat, ut hoc actu homini auxilium quærenti proprio incipiat orationem et canonem, simulque ostendat, se a solo Deo auxilium quærere. Oculos quoque elevat, ut eos simulque mentem suam cum manuum elevatione ad Deum dirigat; oculos autem et manus statim demittit ad faciendam inclinationem. Deinde manus jungit, et corpus profunde inclinat, ut non tantum verbo sed etiam facto se coram Deo humiliet. Inclinator manus super altare deponit, ut se uniat Christo

(1) De sac. m. sect. 1, § 216; item card. Bona rer. lit. lib. 2, c. XI, n. 2.

(2) Bened. XIV, de sac. m. sect. 1, § 313; Bona rer. lit. lib. 2, c. 11, n. 1; Quarti quæst. præm. sect. 3, p. 3; Cavalieri tom. 5, c. 16, n. 1.

per altare repræsentato. Ad osculum manus hinc inde super altare extendit, ut illud facilius osculetur, vel etiam ut Christum quasi complectatur. Osculatur altare in signum amoris et devotionis erga Christum ad obtinendam ejus in oblata benedictionem. Ante benedictionem manus jungit, ad significandum se oblata benedicere non propria virtute sed Dei, a quo supplici gestu benedictionem petit. Infra benedictionem sinistram super altare deponit, ne sola pendula maneat. Signat super hostiam et calicem propter verbum *benedicas*, quod crucem communiter conjunctam habet, quia crux est fons et causa omnis benedictionis; ter autem signat, quia verbum *benedicas* ter quoad sensum habetur, nam subintelligitur *benedicas hæc munera, benedicas hæc sancta* etc. Deinde extensis ante pectus manibus prosequitur, sicuti fere per totum canonem, quia manuum extensio est actus Deum orantis, quo significatur mentem ita in Deum esse elevandam, ut sacerdos ex redundantia cordis non tantum verbis sed etiam actione et toto corpore in Deum feratur (1). Ad nomen Papæ caput inclinatur ad ejusdem honorem et venerationem.

« Inter præfationem et canonem in plerisque missalibus » imago Christi depingitur, ut etiam aspectus picturæ memoriam Dominicæ passionis inspiret, et forte divina factum » est providentia, licet humana non sit industria procuratum, » ut a littera T canon inciperet, quæ sui forma signum » crucis ostendit et exprimit in figura » (2). Particula *igitur* respicit præfationem, q. d. sicut angeli Deum laudant et adorant per Christum; ita et nos per eundem mediatorem Deum Patrem rogamus ac petimus. *Uti accepta habeas*, semper Deo Patri accepta sunt ex parte Christi seu hostiæ oblatae; sed non semper ex parte sacerdotis et fidelium, quibus opus est rogare, ut in actu sacrificii Deo placeant, et omnem gratiæ obicem removeant. *Dona et munera* vel sunt synonyma, quibus res una pro sua magnitudine diversa

(1) Vid. tom. I, n. 139.

(2) Innocentius III, lib. 3, c. 2.

appellatione laudatur; vel diversa, quatenus donum est, quod a superiore datur, et munus, quod ab inferiore: ita ut sint dona a Deo nobis donata, et munera a nobis Deo oblata (1). *Hæc sancta sacrificia illibata*: unum quidem est sacrificium sub specie panis et vini; dicitur tamen in plurali *sacrificia* ratione specierum panis et vini, quæ licet ad unum idemque pertineant sacrificium, sunt tamen signa materialiter diversa: dicuntur *sancta* et *illibata*, quatenus cum sanctitate et sine macula cordis et corporis offerri debent, vel quatenus consideratur consecratio mox futura, vi cujus materia consecranda sancta et illibata dicitur. *Quæ tibi offerimus* in nomine præsentium et omnium fidelium (2).

88. Memento. Sacerdos manus extensas elevat et jungit, ut hoc actu homini auxilium quærenti proprio ad Deum confugiat. Caput deinde inclinatur pro majori humilitate; manusque junctas tenet pro majori recollectione et devotione. Commemoratione facta, extensis manibus prosequitur ob rationem supra dictam.

Dicitur *Memento Domine*, non quasi Deus alicujus obliviscitur, sed quatenus Deus dicitur reminisci, quando gratiam et auxilium largitur, ita ut *memento* idem sit ac *miserere, adjuva. Famulorum famularumque tuarum*, hæc verba respiciunt eos, pro quibus celebrans orare intendit, et quos ad litteras N. N. exprimere potest, ut dictum est tom. I, n. 243. *Pro quibus tibi offerimus* sive specialiter sive generaliter, *Vel qui tibi offerunt* panem et vinum, juxta antiquam fidelium consuetudinem, de qua dictum est n. 72: quamvis autem hic usus desierit, hæc tamen verba adhuc verificantur, quatenus fideles hoc etiam tempore suo modo sunt offerentes, 1º assistendo et suam intentionem conformando intentioni celebrantis, et 2º concurrente ad sacrificium, sive per subordinationem necessariorum, sive inserviando celebranti, sive per postulationem et præcipue per stipendium. Particula *vel* sumitur copulative; sensus enim non est alterutros exclu-

(1) Durantus de rit. Ecc. cath. I, 2, c. 33, n. 3 et 4.

(2) Cavalieri tom. 5, c. 16, n. 5.

dere, sed pro utrisque, pro quibus offerimus et qui offerunt, orare, et specialiore quidem memoriam agere eorum, qui offerunt (1) *Sacrificium laudis*, est enim sacrificium latreuticum et eucharisticum. *Pro se suisque omnibus* consanguineis, amicis, necessitatibus, etc. *Pro redemptione animarum suarum* a potestate dæmonis, pœnis inferni ac purgatorii, et reatu omnis culpæ et pœnæ. *Pro spe salutis æternæ, et incolunitatis suæ* corporalis. *Tibi que reddunt vota sua*, id est, adorationes, gratiarum actiones, postulationes, desideria, quæ Deo offerunt, ad impetranda quæcumque auxilia.

Commemoratio vivorum et defunctorum olim fiebat ope Diptychorum, quæ erant tabulæ bis plicatæ, sic ut lectori tres columnas exhiberent. In prima inscribebantur nomina ss. Martyrum; in secunda nomina Pontificis, Episcopi, Principis aliorumque viventium; et in tertia nomina fidelium in communione Ecclesiæ defunctorum. Nomina clara etiam voce exprimebantur, qui usus sæculo duodecimo extinctus fuit, quia fideles animo vanitatis dona offerebant, ut eorum nomina publice annuntiarentur.

89. Communicantes. Sacerdos caput inclinat ad nomina Jesu Christi, Mariæ et Sancti, cujus celebratur missa, vel specialis fit commemoratio, in honorem et venerationem illorum nominum: quia enim in nomine Jesu omne genu flectendum est, B. Maria inter sanctos est dignissima, et sacerdos specialiter vacat cultui illius sancti, cujus missa vel memoria celebratur; congruit, ut sacerdos ad illorum nomina specialem exhibeat reverentiam. Dicens *Per eundem* jungit manus, tum ut se disponat ad manus expandendas super oblata, tum ut majori veneratione orationem concludat per Christum Dominum.

Vox *Communicantes* juxta plures refertur ad initium canonis, seu ad *Supplices rogamus*, ita ut *Communicantes* sit pars illius primæ orationis, et *Te igitur, Memento*, et *Communicantes*, sint una tantum oratio; juxta alios autem qui has orationes in tres distinguunt, refertur ad verbum

(1) Vid. Cavalieri tom. 5, c. 16, dec. 3.

muniamur in fine orationis. *Communicantes* idem est ac intrantes in aliorum communionem, seu nostras preces aliorum precibus conjungentes: videtur respicere sequentia seu communionem sanctorum, quorum mox memoria sequitur; nihil tamen impedit, quominus etiam spectare dicatur ad præcedentia, seu ad communionem fidelium, quorum fit memoria in oratione præcedente (1). *Genitricis Dei et Domini nostri* etc. his verbis non fit memoria Domini nostri, sed solius B. M. V., sensus enim est: *Mariæ, quæ est genitrix Dei et Domini nostri*. Fit memoria duodecim Apostolorum, excepto, s. Mathia, qui in fine canonis recensetur, quia post passionem Christi fuit electus; sanctus tamen Paulus s. Petro adjungitur, quia Ecclesia Romana illum a s. Petro numquam sejungit. Post Apostolos sequuntur duodecim martyres, quibus omnes sanctos martyres comprehendi dici potest, quia numerus duodenarius universalitatem denotat. Hi martyres præ cæteris commemorantur, quia, cum canon a primis sæculis fuerit formatus, hi tanquam illustriores inserti fuerunt.

90. Hanc igitur. Sacerdos legens hanc orationem, manus extensas tenet super oblata, non tantum ob pronomen *hanc*, ut materiam sensibilibus præsentem demonstraret, sed ut communiter dicitur, ob rationem ex veteri testamento desumptam: scilicet « qui in veteri lege oblaturi erant sacrificium, » ante immolationem ponebant manus super caput victimæ, » ut hoc ritu significarent, se substituere victimam in locum » suum ad subeundam mortem, quam ipsi meriti erant; » simulque orabant Deum, ut hujus sacrificii oblatione » placatus, simulque acceptam habens voluntatem offerentium, tribueret ipsis et remissionem peccatorum, et bona » omnia ad salutem mentis et corporis necessaria (2). Ad » hujus ritus imitationem in nova lege sacerdos facturus » jamjam mysticam immolationem Corporis Christi, tam suo » quam populi simul offerentis nomine, ponit manus super

(1) Vid. Bened. XIV, de sac. m. s. 1, § 235; Lebrun p. 4, art. 4, § 3.

(2) Exodi XXIX, 10; Lev. I, 4, III, 2, IV, 4.

» oblata in Corpus et Sanguinem Christi mox convertenda :
 » eoque ritu offert Deo se populumque christianum cum
 » Christo jamjam mystice immolando; ut ejus virtute sacri-
 » ficii impetret a Deo remissionem peccatorum, vitæ pre-
 » sentis pacem, et æternæ gloriæ. Quæ quidem omnia ea
 » oratione, quam positus super oblata manibus recitat, expri-
 » muntur » (1).

In hac oratione particula *igitur* respectum ducit ad orationem precedentem, q. d. suffulti ergo meritis et precibus sanctorum, *hanc oblationem quæsumus placatus accipias*. *Hanc oblationem* mox faciendam per consecrationem, quam sacerdos animo præsentem habet. *Servitutis nostræ*, sumus enim servi Dei, et tanquam servi sacrificium offerimus supremo Deo et Domino nostro. *Cunctæ familiæ tuæ*, id est, totius Ecclesiæ, in cujus nomine sacrificium offertur. *Placatus* de peccatis nostris, *accipias* ex parte celebrantis et fidelium, eos exaudiendo illisque gratias desideratas concedendo. *Dies nostros in tua pace disponas*, largiendo pacificum et salutarem vitæ nostræ cursum. *Atque ab æterna damnatione nos eripi, et in electorum tuorum jubeas grege numerari* : hæc petitio non adversatur prædestinationi aut immutabilitati Dei : sicut enim cælum a Deo petere licet, uti fit in oratione dominica : *Adveniat regnum tuum*; sic etiam petere licet, ut nos ab æterna damnatione eripere et in electorum grege numerare dignetur : utriusque enim petitionis idem est effectus. Quapropter notandum est, nos hic non petere, ut voluntas Dei circa prædestinationem mutetur, sed ut Deus prædestinationem nostram, quam cum fiducia speramus ab æterno factam, in tempore executioni mandare, nobisque in hunc finem gratias suas largiri dignetur. « Non enim oramus propter hoc, ut » divinam dispositionem immutemus, sed ut impetremus, » quod Deus disposuit per orationes esse adimplendum » (2).

¶ *Quam oblationem* etc. Sacerdos legit hanc orationem

(1) Ita Pougét inst. cath. p. 3, s. 2, c. 7, § 22, n. XVIII.

(2) S. Thomas, 2, 2, q. 83, art. 1 ad 2.

manibus junctis tum ob verbum *quæsumus*, quod statum supplicem exigit, tum ob signa crucis, quæ sequuntur. Signat super hostiam et calicem simul ob vocem *benedictam*, quæ crucem communiter conjunctam habet, quia crux est causa omnis benedictionis; et cum voces *adscriptam* et *ratam* eandem fere significationem habeant, vel potius cum oblatio adscribi et rata haberi nequeat, nisi iisdem meritis Christi, sub iisdem signum crucis renovatur. Nulla tamen fit signatio ad voces *rationabilem* et *acceptabilem*, quamvis eadem fere militet ratio, quia Ecclesia numerum ternarium excedere non solet in honorem ss. Trinitatis. Dicens *Corpus et Sanguis* semel signat super hostiam et semel super calicem, ad significandum, virtute crucis nos petere, ut nobis Corpus et Sanguis fiat (1). Manus jungit, ut in statu supplicis et majori veneratione caput inclinet sub venerando nomine Jesu Christi.

Quam oblationem scilicet servitutis nostræ et cunctæ familiæ seu Ecclesiæ, *in omnibus, quæsumus, benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris* : oblatio ex parte hostiæ essentialiter est benedicta; adscripta seu a Deo approbata; rata seu confirmata, sic ut Deus illam semper accipere dignetur; rationabilis seu rationi consentanea; tum quia Hostia est ipse Christus Dominus, qui æterna est sapientia, tum ad differentiam hircorum, vitulorum et aliorum animalium, quæ in veteri lege offerebantur; acceptabilis seu Deo placens : non tamen ita semper est ex parte sacerdotis et fidelium, quique proinde recte petunt, ut oblatio in omnibus, quæ ipsos concernunt, sit benedicta respectu ipsorum; adscripta, seu per quam approbantur et in cælo adscribuntur; rata seu firma et stabilis, ita ut vi illius a Deo non separentur; rationabilis, per quam a carnali sensu exuuntur, et rationabiles redduntur, corpus scilicet et passiones rationi, rationemque et animæ facultates Deo submitiendo : acceptabilis, per quam Deo accepti red-

(1) Alias rationes vide apud Bened. XIV, de sac. m. s. 1, § 248, et Cavalieri t. 5, c. 18, n. 2.

duntur (1). *Ut nobis Corpus et Sanguis fiat* etc. his verbis sacerdos orat, ut panis et vinum per consecrationem convertantur in Corpus et Sanguinem Christi, quamvis id certo futurum credat et sciat: id tamen a Deo petere absurdum non est, cum Christus quoque Joan. 17. Deum Patrem sit deprecatus, ut ipsum glorificaret, et Patriarchæ in veteri lege ardentibus precibus sollicitaverint adventum Christi in carnem, quem tamen venturum certo credebant; neque etiam inconueniens dici debet, quia sic affectus et desiderium nostrum excitantur. Juxta s. Thomam tamen (2) « non videtur » ibi sacerdos orare, ut consecratio impleatur, sed ut nobis » fiat fructuosa: unde signanter dicit: *Ut nobis Corpus et Sanguis fiat* » (3).

DE CONSECRATIONE HOSTIÆ ET CALICIS.

92. Sacerdos ante consecrationem hostiæ extremitates indicis et pollicis extergit, ut ab omni pulvere mudentur, et humiditate siccentur: unde colligi potest id, quod dicit Thomas a Kempis « quam mundæ debeant esse manus illæ, » quam purum os, quam sanctum corpus, quam immaculatum cor sacerdotis, ad quem ingreditur auctor puritatis. » Dicens *Accipit panem* accipit hostiam, et *Elevatis oculis* oculos elevat, ut actio verbis et exemplis Christi respondeat. Dicens *Tibi gratias agens*, caput inclinat in signum humiliationis et reverentiæ erga illum, cui gratias agit. Dum dicit *Benedixit*, signat super hostiam ob verbum *benedicere*, quod crucem communiter conjunctam habet: interea sinistram hostiam tenentem super corporale deponit, uti alias fit, dum dextra est occupata. Deinde cubitos ponit super altare tum pro majori commoditate, tum propter inclinationem

(1) Vid. Quarti p. 2, tit. IX, s. 2, dub. 5; Lebrun, p. 4, art. 6, § 3.

(2) P. 3, q. 83, art. 4 ad 7.

(3) Vid. Bened. XIV, de sac. m. s. 1, § 248.

capitis faciendam. Infra consecrationem caput inclinatum tenet præ humiliatione erga tantum mysterium; manus tenentur super mediam plicaturam anterioris partis corporalis, quia ibi est proprius hostiæ locus, et sic removetur periculum consecrandi extra sacrum lapidem; manus autem corporale tangere non possunt propter particulas consecratas ibi forte relictas. Consecratione facta, caput erigit, cubitos removet, manusque ponit super extremitatem corporalis, ut decentius et commodius genuflectat. Genuflectit autem, ut adoret Christum in s. Hostia præsentem: sub qua genuflexione non tam corpore quam animo se humiliare debet, variosque actus fidei, spei, charitatis, adorationis, aliosque similes mente exercere potest, ore autem aliquid recitare non convenit, ut dictum est tom. I, n. 3. Elevat s. Hostiam, ut adoretur a populo: hæc elevatio præscripta est occasione hæresis Berengarii, ut mysterii veritas publico hoc testimonio declararetur; item in specierum elevatione repræsentatur Christus in cruce exaltatus, et in earum demissione conditus in sepulcro; vel ad cælum ascendens, et tandem descendens, ut judicet totum mundum. Elevat s. Hostiam, eamque demittit linea recta intra corporale, ne fragmenta forte decidant extra corporale; item eam elevat intentis oculis, non tantum ut videat, quomodo et quousque eam elevet, sed etiam quia est objectum sola attentione dignum. Post elevationem iterum genuflectit, ut s. Hostiam adoret, prout fieri solet, quotiescumque s. Hostia infra missam tractanda est. Pollices et indices post consecrationem non amplius disjungit, nisi s. Hostia tractanda sit, eosque super corporale semper deponit, ne sacræ particulæ iisdem forte adhærentes deperdantur: nulla enim cautela vana et inutilis dici potest, si considerentur dignitas ss. Sacramenti et realis Christi in minima specie visibili præsentia.

Si hostiæ minores consecrandæ sint in pyxide clausa, hæc ante consecrationem discooperiri debet, ut materia sensibilibus sit præsens; si tamen non discooperiatur, hostiæ equidem valide consecrantur, quia in pyxide tanquam in continente ordinario satis demonstrantur. Post consecra-

tionem pyxis iterum cooperienda est, ut s. Species ab omni pulvere conserventur.

93. *Qui pridie quam pateretur.* Qui refertur ad *Jesu Christi*, in præcedente oratione. *Pridie quam pateretur*, id est in ultima cœna, die ante passionem suam. *Accipit panem* consecrandum; quæ verba referuntur a Matthæo, Marco et Apostolo Paulo. *In sanctas ac venerabiles manus suas*, hæc verba in s. Scriptura non leguntur, ab Ecclesia tamen adjunguntur causa explicationis verborum præcedentium. *Et elevatis oculis in cœlum* etc. sicut Christus quinque panes multiplicaturus, et Lazarum resuscitaturus, oculos elevavit; sic etiam, quamvis in s. Scriptura non exprimitur, Christum ante Eucharistiæ institutionem fecisse, Ecclesia ex Apostolorum traditione accepit (1). *Tibi gratias agens*, scilicet Patri pro beneficio instituendæ Eucharistiæ: hæc verba referuntur a s. Luca et s. Paulo: quomodo autem Christus gratias egerit, an certis verbis, vel quodam signo externo, an aliter, non constat. *Benedixit*, hujus verbi duplex sensus redditur, 1º benedixit pani, seu illum consecravat dicendo, *Hoc est Corpus meum*; et 2º benedixit benedictione præparatoria et abstracta a consecratione, seu beneprecatus est pani, invocando Dei beneficentiam et potestatem super illum, ut mutaretur in Corpus suum, dum diceret, *Hoc est Corpus meum* (2). Nos communiter crucis efformatione benedicimus, tum ut nonnulla Christi benedictionis fiat imitatio; tum quia crux est causa meritoria omnis benedictionis: censendum tamen non est, Christum crucem efformasse, dum benedixit, cum crux ejus morte nondum sanctificata esset. *Fregit* in tredecim partes juxta numerum communicantium, nam Christus et Judas juxta communem opinionem etiam communicaverunt: ex eo autem, quod in evangelio verbum *fregit* ponatur ante verba consecrationis, non sequitur Christum prius fregisse panem, et deinde consecrasset; nam Marci XIV, 23, dicitur: *Biberunt ex illo*

(1) Innocentius III, lib. 4, c. 5, et s. Thom. p. 3, p. 83, art. 4 ad 2.

(2) Innocentius III, lib. 4, c. 6.

omnes et v. 24. *Hic est Sanguis meus*; Christum autem consecrasset vinum, antequam biberent Apostoli, exploratissimum est. Unde attendendum non est ad ordinem narrationis, sed ad ordinem rei gestæ, qui ex sensu et significatione verborum colligitur, quique juxta plures auctores recte sic ordinari potest: 1º Christus accepit panem, 2º elevavit oculos, 3º gratias egit, 4º benedixit panem, 5º consecravat, 6º fregit, 7º dedit discipulis suis (1). *Deditque discipulis suis*, nimirum in eorum manus, ut ipsimet acciperent et sumerent. *Accipite et manducate*, hæc verba referuntur 1. ad Cor. XI, 24, voces autem sequentes *ex hoc omnes* in Scriptura sacra non leguntur de specie panis dicta, sed de calice Matth. XXVI, 27.

94. Sacerdos ante consecrationem calicis pallam deponit, ut materia consecranda melius demonstratur: ambabus manibus calicem accipit, ut Christum in ultima cœna imitetur, et actio verbis respondeat: calicem aliquantulum elevat, quia hoc expressius significat illius acceptionem; eum autem tantum aliquantulum elevat, ne videatur et adoretur a populo, cum nondum sit consecratus. Infra consecrationem calicem super corporale parum elevat, et ad se inclinatum tenet, ut materiam consecrandam magis coram se præsentem habeat. Genuflectens dicit *Hæc quotiescumque feceritis*, quia hæc verba respiciunt non tantum calicis, sed etiam hostiæ consecrationem.

95. *Simili modo postquam cœnatum est*, id est, post cœnam agni paschalis, aut aliam cœnam vulgarem, quæ forte etiam habita fuit. *Accipiens et hunc præclarum Calicem*, calix præclarus dicitur a re contenta seu Sanguine Christi, qui per instantem consecrationem mox in calice continebitur. Circa reliqua vide supra. Ordo consecrationis calicis, licet aliter ab Evangelistis referatur, sicut supra de consecratione hostiæ dictum est, hic assignari potest: 1º Christus accepit calicem, 2º gratias egit, 3º benedixit, 4º consecravat, dicens *Hic est enim*, 5º dedit discipulis suis,

(1) Vid. Bened. XIV, de sac. m. s. 1, § 255.

dicens *Accipite et bibite ex eo omnes*, 6° biberunt ex illo omnes. Continet forma consecrationis calicis verba aliqua, quæ nec ab Evangelistis, nec a s. Paulo referuntur, scilicet *æterni et mysterium fidei*, item, verbum *benedixit* ante formam consecrationis : porro hæc additio, quemadmodum integra forma qua Ecclesia latina utitur, in antiquissimis liturgiis reperitur; ita ut post Apostolos nullum factæ mutationis vestigium occurrat, et improbabilis non sit sententia, eam formam a s. Petro Ecclesiæ Romanæ fuisse traditam.

DE CANONE POST CONSECRATIONEM.

96. *Unde et memores.* Sacerdos legit hanc orationem et sequentes manibus ante pectus extensis, ob rationes allatas tom. I, n. 139. Olim etiam plures sub hac oratione, in qua fit expressa passionis memoria, brachia extendebant, ut figuram crucis exhiberent; ut autem actio intra gravitatis et decentiæ limites maneret, rubricæ præscripserunt, ne digitorum summitas humerorum altitudinem distantiamque excedat. Dicens *De tuis donis ac datis*, jungit manus ante pectus, uti ante signationes fieri solet, non eadem tamen ratione, ut ante consecrationem, de qua vide num. 87, sed in signum venerationis et humiliationis coram eo, quem signationibus mox confessurus est in altari præsentem cum eodem Corpore et Sanguine, sicut cruci affixus fuit. Infra signationes sinistram deponit super corporale, ad majorem decentiam, ne sola pendula in aere maneat. Signat s. Hostiam et Calicem, non ut ante consecrationem, ut eis benedictionem impertiatur; sed ad significandum idem esse Corpus, quod Crucis fuit affixum, eundemque Sanguinem, qui in cruce effusus fuit, ut dictum est tom. I, n. 135. Hæc signationes hic fiunt, quia nominantur hostia, panis et calix, quæ crucem regulariter conjunctam habent : ter scilicet super hostiam et calicem simul, quia vox *Hostia*, quæ ter repetitur, utrumque significat, et bis seorsum, quia panis designat solum Corpus, et calix solum Sanguinem.

In hac oratione *Unde et memores* vox *unde* respectum ducit ad præcedentia *Hæc quotiescumque feceritis*, q. d. ut hoc igitur præceptum impleamus, memores passionis, etc. *Nos servi tui* in plurali, quia loquitur in persona omnium præsentium. *Sed et plebs tua sancta*, id est tota militans Ecclesia, cujus fideles omnes ad sanctitatem vocati sunt, et inter quos plures re ipsa sancti sunt. *Passionis* etc. passioni adjungitur memoria resurrectionis et ascensionis, quia in his mysterium passionis et redemptionis consummatum et completum fuit. *De tuis donis ac datis*, sive spectentur species panis et vini, hæc sunt dona et data divinæ providentiæ; sive spectentur Corpus et Sanguis Christi, de quibus agitur, hæc etiam sunt dona et data ex parte Dei. Sacra Hostia dicitur panis tum ratione speciei, quæ remanet, tum quia est panis seu cibus spiritualis animæ. Dicitur *Panis vitæ æternæ* et *Calix salutis perpetuæ* juxta hæc verba Joan. VI, 55. *Qui manducat meam Carnem, et bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*, in spe scilicet, quatenus communicans virtute ss. Sacramenti ejusque gratiæ acceptæ, in justitia perseverare, vitamque æternam consequi possit.

97. *Supra quæ*, id est, Corpus et Sanguinem Christi, de quibus in oratione præcedente. *Propitio ac sereno vultu respicere digneris* : Deus respicit nos vultu propitio peccata remittendo, et sereno vultu gratias suas largiendo; ita ut petamus, ut Deus sacrificii oblatione placatus, hujus intuitu nobis peccata remittat, suasque gratias largiatur. *Accepta habere* non ex parte Hostiæ oblatae, quæ semper Deo est accepta, sed ex parte celebrantis et fidelium. Commemorantur munera seu sacrificia Abel *Gen. IV, 4.* Abrahæ *Gen. XXII*, et Melchisedech *Gen. XIV, 18*, quia specialius repræsentant sacrificium Christi, et a Deo præcipue accepta habita sunt. Nulla hic fit injuriosa comparatio; non enim fit comparatio sacrificii cum sacrificio, sed offerentis seu sacerdotis cum sacerdote, ita ut celebrans a Deo solummodo roget, ut sacrificium missæ coram eo acceptabile sit ex parte sua, sicut olim fuit sacrificium Abel, Abrahæ et Melchisedech ex parte ipsorum. *Sanctum sacrificium, immaculatam hostiam,*